

Előszó

A kötet Matthew Rabin – a Rajk László Szakkollégium 2006. évi Neumann János-díjasa – válogatott írásait tartalmazza. Matthew Rabin a viselkedési közgazdaságtan (behavioral economics) meghatározó képviselője, akinek művein keresztül szakkollégiumunk tagjaihoz eljutott és népszerűvé vált a közgazdaságtannak ez az új irányzata. Reméljük, hogy az e kötetbe válogatott cikkein keresztül még szélesebb közönség számára ad majd új gondolatokat és ötleteket.

A viselkedési közgazdaságtan a neoklasszikus közgazdaságtan gazdasági szereplőkre tett feltételezéseit általánosítja, a közgazdasági modellekbe széleskörűen elfogadott pszichológiai eredményeket beépítve. A viselkedési közgazdaságtan nem leváltani, hanem kibővíteni próbálja a neoklasszikus látásmódot, valószerűbbé téve a közgazdaságtani modellek emberképét. A pszichológia és a közgazdaságtan összekapcsolásának nyilvánvaló alapjait Kahnemann és Tversky 1979-es kilátáselmélete (prospect theory, más néven: lehetőségelmélet) tette le. Az azóta eltelt alig több mint negyed évszázad alatt elméletük számos közgazdasági probléma mélyebb megértését segítette elő. Az elméleti keret elfogadottsága és népszerűsége egyre növekszik, mely jórészt a nem kooperatív és korlátozottan racionális interakciók terjedésének köszönhető. A viselkedési közgazdaságtan név használatával szemben Rabin és szerzőtársai a „pszichológia és közgazdaságtan” elnevezés használatát szorgalmazzák azokra a munkákra, amelyek alapját nem pusztán egy kísérlet, hanem egy pszichológiai elmélet adja.

Matthew Rabin a Berkeley Egyetem közgazdaságtan professzora, emellett tanít az MIT, a Northwestern, az LSE és a Harvard egyetemeken is. Kutatási területe mindig is az elméleti közgazdaságtanra irányult, melynek magyarázó erejét pszichológiai megfontolásokat beépítve kívánja növelni. Írásai a pszichológia és közgazdaságtan széles skáláján mozognak, foglalkozik például az önkontroll-problémákkal, a referenciafüggőséggel, a méltányossággal, a kivetített várakozásokkal. E gondolatok segítségével a közgazdaságtan számtalan olyan kérdés

megválaszolására válhat képessé, melyre eddig nem vagy csak nehezen elfogadható feltételek mellett sikerült magyarázatot találni. E kutatási fókuszoknak köszönhetően vált Rabin a viselkedési közgazdaságtan elismert alakjává, melyet a szakma több rangos díjjal, többek között a kétévente a legjelentősebb eredményeket elért 40 év alatti amerikai közgazdásznak odaítélt John Bates Clark-éremmel értékelt. A kötetben szereplő cikkek bemutatják a pszichológia és közgazdaságtan fő irányvonalait, s emellett képet adnak Matthew Rabin kutatási tevékenységének előrehaladásáról is, tematizálva, időrendben haladva. A válogatást egy átfogó cikk indítja, mely a témában kevésbé jártas olvasót is bevezeti a viselkedési közgazdaságtan világába. Ezt követi az a méltányossággal kapcsolatos játékelméleti cikk, mely által Rabin a szélesebb közönség számára is ismertté vált. Az ez után következő négy írás az önkontrollproblémákkal foglalkozik, s Rabin eddigi munkásságának fontosabb állomásait jelenti. Végül a kockázat-, illetve veszteségkerülés témakörében jelenleg is folyó kutatásokhoz kapcsolódó két nagy hatású cikket közöljük.

A fentiek tükrében nem meglepő, hogy az új gondolatok iránt mindig is nyitott és azokra fogékony szakkollégiumi tagság soraiban is akadtak, akik felfigyeltek erre az elméletre, mely főként Rabin írásainak köszönhetően igen rövid időn belül nagy hatással volt számos más kollégistára is. Ennek eredményeként a Rajk László Szakkollégium tagsága Matthew Rabint választotta a 2006. év Neumann János-díjasának. Ebből az alkalomból született ez a kötet válogatott tanulmányaiból. Matthew Rabin a Neumann János-díj átvételekor tartott előadása, mesterkurzusa, illetve budapesti tartózkodása alkalmával a vele folytatott egyéb kötetlen beszélgetések során rengeteg szakmai és emberi élménnyel gazdagodtunk. A személyes találkozással közvetlenül is megismerhettük sajátos és egyben szellemes gondolkodásmódját, mely cikkeit a komoly felkészültséget igénylő egzakt matematizáltság mellett is érdekes, élvezetes olvasmánnyá teszi. Kívánjuk, hogy e kötet hasonló élményeket nyújtson és hasznos gondolatokat ébresszen az olvasókban.

Ábel Attila, Zsiros János